

Serra Llarga i serrat dels Monjos

És bastant freqüent a Montserrat trobar algunes imprecisions alhora d'identificar alguns indrets de la muntanya. Pot haver-hi confusió de noms i, en alguns casos, fins i tot diferents localitzacions per un mateix nom. Això és el que passa amb la serra Llarga. Aquesta nota de toponímia intenta presentar, ordenat del més antic al més modern, diferents punts de vista sobre la localització de la serra Llarga en el massís montserratí.

Segons els dibuixos de Pere Pau Montaña, fets el 1789 i editats el 1790, es bo recordar que aquests dibuixos foren fets amb molta precisió perquè l'artista feu servir la tècnica de la càmera obscura, la serra Llarga era tot el serrat que ara algunes autors anomenen serrat dels Monjos. Mentre que el serrat situat més a l'est es denomina *Cap de les Canals*. En aquest dibuix Pere Pau Montaña indica que l'extrem d'aquest serrat es troba el castell d'Auger (Otger segons denominació més moderna).

Serra Llarga - Representació de Pere Pau Montaña 1789

La següent referència a la serra Llarga es troba en la guia d'itineraris montserratins publicada per la Revista Montserratina l'any 1909. En aquesta guia es descriu el *camí de les Canals*. A l'inici de la descripció es fa el següent comentari: “*es diuen de les canals (vegis el mapa) les últimes vessants de la Serra Llarga, darrera de la Santa Cova, que vista de lluny sembla ésser lo timó que digereix tota la nau de la Muntanya de Montserrat vers lo N-O. Per anar-hi hi des de Monistrol hi ha dos camins: lo propi de les canals es lo de baix, i prou bo; aquest passa per sota les mateixes canals, dona la volta i va a sortir en el clot de la Bellsona, en el forat*” (deu referir-se al Forat Xic) “*l'altre, que també és bastant bo, passa pel graó més amunt i va a sortir al mig mateix de les canals, a on es troba amb el camí de la font de la Noguera*”.

En aquesta guia, quan es comenta un dels camins per anar a Collbató des del monestir de sant Maria de Montserrat s'explica que cal sortir una mica abans de la santa Cova, davant del quart misteri de Glòria, surt un camí que porta a Collbató passant pel *coll de la serra Llarga* que el situa on avui es coneix per

l'indret de la Fita. Quan es descriu el camí de ferradura que permet anar des del monestir de santa Maria fins a les ermites de sant Joan, sant Onofre i santa Caterina (excursió XVI) s'esmenta aquest camí *"comença a la font del Portal, passa per sant Miquel, continua cap a Collbató, fins a trobar la fita (és el que avui es coneix com a Pla dels Soldats o de sant Miquel) que indica el camí a les ermites: es pren aquest camí fins a traspassar la serra Llarga i baixa un xic per la vessant contrària; al començar el pla de les Bruixes o de les Taràntules troba a ma esquerra un caminet que porta sense interrupció a l'ermita de sant Joan"* (s'ha adaptat el text escrit en català no normatiu).

En la següent il·lustració on hi ha el globo vermell es la serra del Cap de les Canals que, segons es diu l'any 1909 forma part de la serra Llarga. És evident que tot el que s'explica en la guia *Montserrat* de la Revista montserratina la serra Llarga ha canviat d'ubicació respecte al que dibuixà Pere Pau Montaña.

Serra Llarga - Google Earth

El mapa que es refereix la descripció de la guia de 1909 és la cartografia de Joan Cabeza.

Serra Llarga - Joan Cabeza 1909

La cartografia de Joan Cabeza limita el nom de serra Llarga a l'orografia des de les Quadres de sant Miquel cap al riu Llobregat donant una certa continuïtat entre aquest serrat amb Orella de Llebra i les Canals. Mentre que no s'esmenta el nom del serrat que s'estén des del Pla de les Bruixes o de les Taràntules (un altre exemple d'un ús confós de noms) a les Quadres de sant Miquel.

Serra Llarga - Quadres de san Miquel i carena de la Serra Llarga. Joan Cabeza 1909

Amb el temps s'ha produït una recessió en l'ús del nom i s'ha limitat la Serra Llarga la serra que des del pla de les Taràntules a sant Miquel, mentre que el que

era una part de la serra Llarga el 1909 ha cobrat entitat pròpia com a Cap de les Canals o expressions similars.

Ramon de Semir realitza l'any 1949 un mapa topogràfic força acurat de la muntanya i, a més de numerar bona part de les agulles del massís, procura establir els noms dels seus indrets més destacats. En aquest mapa Ramon de Semir segueix el criteri establert per Joan Cabeza: el serrat entre el Pla de les Taràntules i la Quadra de sant Miquel no té nom, metre que la seva continuació vers el riu Llobregat és la serra Llarga. En aquest mapa, el serrat que es està més a ponent de la serra Llarga, és el serrat dels Monjos que començaria en el que era la creu dels Escolans.

Serra Llarga i serrat dels Monjos - Ramon de Semir 1949

Pere Bosquets confeccionà un mapa per il·lustrar les seves descripcions d'itineraris del llibre *Itineraris Montserratins* (1961). Aquest mapa segueix, en línies generals els criteris exposats per Ramon de Semir. Té la particularitat de tornar a recuperar, perquè en Ramon de Semir no ho havia fet, els dos noms de Pla de Taràntules o Pla de les Bruixes en aquest ordre, a diferència del mapa de Joan de Cabeza. Pere Bosquets diferencia clarament el serrat dels Monjos de la serra Llarga i limita aquesta a les elevacions entre les Quadres de sant Miquel i el riu Llobregat.

Serra Llarga i serrat dels Monjos - Pere Bosquets 1961

Josep Barberà, en la seva magnífica obra *Montserrat pam a pam* (1977) individualitza les agulles, roques i parets dels massís amb la finalitat de fer una guia d'escalada comprensible geogràficament. A tal fi, identifica diverses seccions en el massís montserratí a partir de la cartografia de Ramon de Semir. Josep Barberà crea dues seccions que tenen com element vertebrador, en una el serrat del Monjos, i en l'altra la serra Llarga. Per Josep Barberà el serrat dels Monjos és "una carena generalment força planera i que constitueix un dels murs de contenció de la part baixa de la muntanya. Al final, per la banda SE, es despenja cap a les vessants de Collbató".

Serrat dels Monjos - Josep Barberà 1977

Josep Barberà crea la secció XXVIII i l'anomena serra Llarga. En la descripció d'aquesta part del massís afirma que *"és una secció d'escassos atractius, malgrat la seva extensió. Comprèn el tram de la Serra Llarga, punt allargassat de la muntanya en la banda SE. Se'l coneix també amb el nom de les Canals, a causa de la baixada directa i precipitada que fa cap a l'E, on hi ha el riu Llobregat. A l'altra banda de la Serra Llarga baixa el torrent de la Bellasona"*. El fet de que en Josep Barberà considerés aquesta secció que *"comprèn el tram de la Serra Llarga"* permet pensar que hi havia un altre tram, no referenciat en la seva obra, que contenia la resta de la serra. En aquest cas, seria el tros de la carena comprés des de la Fita fins el Pla de les Taràntules. No obstant, quan descriu la secció XXIX, la de sant Miquel, parla del camí de les ermites i d'alguna roca situada propera a la carena per on passa aquest camí, no esmenta en cap moment el nom que aquest tram sigui també la serra Llarga.

Serra Llarga - Josep Barberà 1977

Ramon Ribera al comentar el camí que des de la santa Cova va a la fita, en la pàgina 58 de la seva guia *Caminant per Montserrat*: , *"arribem a l'extrem meridional del camí, molt a prop de la serra Llarga...coll de la Fita. Tenim a xaloc la serra del cap de les Canals i l'Orella de Llebre"*. Aquesta identificació com a serra Llarga restringida al conjunt de roques que formen un serrat provinent del Pla de les Taràntules fins la Fita queda ben delimitada en la cartografia que il·lustra la seva guia. Així Ramon Ribera desplaça la serra Llarga al serrat que s'estén des del Pla de les Taràntules fins el Pla dels Soldats, mentre que des de la Fita fins el Llobregat és el Cap de les Canals. En aquesta cartografia no es representa el serrat dels Monjos.

Serra Llarga - Ramon Ribera

En la cartografia de l'editorial Alpina el nom de serra Llarga està restringit a la carena de roques que s'estén des de el Pla de les Taràntules, ara sense l'afegitó

de Pla de les Bruixes, fins al Pla de sant Miquel dit també dels Soldats. La continuïtat d'aquesta cadena fins al peu del riu Llobregat no té un nom específic i només es distingeixen, la Fita, l'Orella de Llebre i el Cap de les Canals com a cotes. Per la seva part, la carena que compren el punt anomenat el Capítol on abans estava la Creu del Escolans, la caseta del Guaita i la Creu Nova dels Escolans és anomenada serrat dels Monjos.

Serra Llarga i serrat dels Monjos - Editorial Alpina

L'actual cartografia de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya té uns altres criteris. Considera la serra Llarga com la carena que s'estén des del Pla de les Taràntules, identificat com una zona àmplia a l'entorn de l'estació superior del funicular de sant Joan, fins a l'entorn del Pla de sant Miquel. Per la retolació cartogràfica sembla que el Pla de les Taràntules, ara sense el complement de Pla de les Bruixes, correspongui més el pla que està en el primer turó de la serra Llarga que a l'esplanada davant de l'estació del funicular.

Serra Llarga - Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya

Un cop la carena de la serra Llarga arriba a l'entorn del Pla de Sant Miquel continua des de l'indret del Capítol per les roques que tenen les cotes de la Creu Nova dels Escolans acabant en l'entorn conegut com les Feixades. Per la cartografia de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya no existeix el serrat dels Monjos i la carena que per alguns mapes és la serra Llarga té nom de Cap de les Canals on s'indiquen les cotes de l'Orella de Llebre i el Cap de les Canals. És curiós, en aquesta cartografia com la toponímia d'una cota, el Cap de les Canals, es agafada com a toponímia de tota la carena.

La serra Llarga substitueix el serrat dels Monjos - Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya

Vistes totes aquestes aportacions costa concloure quina de carena montserratina és la serra Llarga i, com a resultat d'això, el serrat dels Monjos perquè les

diferents cartografies les han anat modificant de posició. De totes les aportacions crec rellevant la feta per la *Revista montserratina* que estableix, a través de diversos comentaris d'itineraris en la seva guia *Montserrat* (1909) que la serra Llarga és una llarga carena que neix en el Pla de les Bruixes o de les Taràntules, traspassa la Quadra de sant Miquel (Pla de Sant Miquel o dels Soldats), segueix i forma un coll per on passa el camí de la santa Cova a Collbató, i continua baixant cap el riu Llobregat donant entitat, en aquest tram inferior, el que es diu les Canals. En aquest tram final destaquen dues cotes singulars l'Orella de Llebre i el Cap de les Canals. La toponímia de les Canals s'explicaria, com suggereix indirectament, Josep Barberà, per les nombroses canals que s'estenen des de la carena cap a l'est per anar a buscar el riu Llobregat. En les següents imatges es poden identificar les diferents cotes que formen la carena de les Canals. La cota 499C és la que correspon a la Cap de les Canals.

Les Canals (serra Llarga) - Fotografia de Fede Fosalba Julià

Les Canals (serra Llarga) - Fotografia de Jordi López Camps

Considero més coherent la toponímia proposada en la guia de la *Revista montserratina* pel fet que el seu autor era un monjo profund coneixedor de l'orografia de la muntanya. Tot i que el dibuix de Pere Pau Montaña de 1789 situï en una altra cadena el nom de serra Llarga, la proposta de la *Revista montserratina* és consistent amb la longitud d'aquesta carena en relació a les altres cadenes veïnes. Per altra part, cal incorporar com a bona la proposta de Ramon de Semir de considerar serrat dels Monjos la carena que baixa des de l'indret del Capítol en direcció sud-est vers la vessant de Collbató.